

15. mezinárodní konference // 15th International Conference

Aktuální problémy cestovního ruchu **Topical Issues Of Tourism**

OVERTOURISM – RIZIKO PRO DESTINACE

OVERTOURISM – RISK FOR A DESTINATION

Vysocina
Tourism

Elektronické vydání / Digital edition

Elektronické vydání / Digital edition

Editor / Editor: Ing. Ivica Linderová, PhD.

Redakce / Editorial office: Ing. Petr Scholz, DiS., Ph.D.

978-80-88064-46-6 (online ; pdf)

978-80-88064-47-3 (CD-ROM)

Vydala Vysoká škola polytechnická Jihlava, v Jihlavě v roce
2020 Tolstého 1556/16, 586 01 Jihlava 1. vyd.

Published by College of Polytechnics Jihlava, Jihlava (Czech Republic), 2020
Tolstého 1556/16, 586 01 Jihlava
1st edition

Technické zpracování a výroba:
Vysoká škola polytechnická Jihlava, Tolstého 1556/16, 586 01
Jihlava, IČ: 71226401

Technical support:
College of Polytechnics Jihlava, Tolstého 1556/16, 586 01 Jihlava

Za věcnou a jazykovou správnost díla odpovídají autoři příspěvků.
For factual and linguistic correctness of contributions guarantee the authors.

© Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2020

OBSAH / CONTENTS

- 11** **HODNOCENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V OKRESECH ČESKÉ REPUBLIKY POMOCÍ STROJOVÉHO UČENÍ**
EVALUATION OF TOURISM IN THE DISTRICTS OF THE CZECH REPUBLIC USING MACHINE LEARNING METHOD
Milena Botlíková, Josef Botlík, Petr Janík
- 21** **ECOLOGICAL TRANSPORT INFRASTRUCTURE AS A MITIGATION OF THE PROBLEM OF OVER-TOURISM IN THE HIGH TATRAS**
Alena Daňková, Jana Piteková, Mária Vrábliková
- 31** **MASS TOURISM IN THE BOHEMIAN PARADISE: BOTH A THREAT AND AN OPPORTUNITY** Emil Drápela
- 41** **PRINCIPY, VÝCHODISKA, OPATŘENÍ A NÁSTROJE OVERTOURISMU V EVROPĚ: PŘÍPADOVÁ STUDIE**
PRINCIPLES, STARTING POINTS, MEASURES AND INSTRUMENTS OF OVERTOURISM IN EUROPE: A CASE STUDY
Jiří Dušek
- 51** **ATRAKTIVITA KULTURNĚ HISTORICKÝCH PAMÁTEK V CHEBSKÉM PŘÍHRANIČÍ**
ATTRACTIVENESS OF CULTURAL AND HISTORICAL MONUMENTS IN THE CHEB BORDER AREA
Dagmar Jakubíková, Jan Moucha
- 62** **MOTIVACE K NÁVŠTĚVĚ JAKO NÁSTROJ PRO ŘÍZENÍ DESTINACÍ** TRAVEL MOTIVATION AS A TOOL FOR DESTINATION MANAGEMENT Petr Janeček, Dagmar Jakubíková
- 73** **SPECIÁLNÍ RUCHU POPTÁVKOVÉ SEGMENTY V KONTEXTU VENKOVSKÉHO CESTOVNÍHO** SPECIAL DEMAND SEGMENTS IN THE CONTEXT OF RURAL TOURISM
Helena Kubíčková, Markéta Novotná
- 84** **VLIV TURISTICKÉ AKCE NA PROPAGACI ÚČASTNÍCÍCH SE ZNAČEK** TOURISM EVENT AS A TOOL FOR PROMOTING PARTICIPATING BRANDS Jakub Kura
- 93** **TRAGICKÉ KULTÚRA UDALOSTI NA FILMOVOM PLÁTNE: TEMNÝ CESTOVNÝ RUCH A POPULÁRNA** TRAGIC EVENTS ON THE MOVIE SCREEN: DARK TOURISM AND POPULAR CULTURE Jozef Lopuch
- 102** **„MÄKKÉ“ A „TVRDÉ“ PROSTRIEDKY ZVLÁDNUTIA ZÁŤAŽE OVERTURIZMU V NÁSTUPOJUČEJ ERE REGULÁCIE CESTOVNEHO RUCHU**
THE “SOFT” AND “HARD” MEANS OF COPING WITH THE BURDEN OF OVERTOURISM IN THE IMPENDING ERA OF TOURISM REGULATION
Marián Lukáč, Ľubomír Štrba, Branislav Kršák

OBSAH / CONTENTS

VYUŽITÍ LAMY ALPAKY V AGROTURISTICE Z POHLEDU NÁVŠTĚVNÍKŮ

112

USE OF THE ALPACA IN AGRITOURISM FROM A VISITOR POINT OF VIEW
Vladimír Mikule, Libor Sládek, Lucie Hejmalová

OVERSIZE TURIZMUS VO VYBRANÝCH NÁRODNÝCH PARKOCH NA SLOVENSKU

117

OVERSIZE TOURISM IN SELECTED NATIONAL PARKS IN SLOVAKIA
Regina Mišovičová, Zuzana Pucherová, Gabriel Bugár, Henrich Grežo

127

REFLEXE PRINCIPŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE VE STRATEGICKÝCH DOKUMENTECH ČESKÝCH DMO

REFLECTION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT PRINCIPLES IN THE STRATEGIC DOCUMENTS OF CZECH DMOS
Martin Musil, Jitka Mattyašovská

138

VOLUNTEERING IN DEVELOPING COUNTRIES

Monika Nová

146

PLACE MANAGEMENT A PŘESHRANIČNÍ CESTOVNÍ RUCH: PŘÍKLAD ČESKO-BAVORSKÉHO POHRANÍ

PLACE MANAGEMENT AND CROSS-BORDER TOURISM:
CASE OF CZECH-BAVARIAN BORDERLAND
Lukáš Novotný

156

MOŽNOSTI KOMPARÁCIE VÝKONNOSTI CESTOVNÉHO RUCHU ČESKA A SLOVENSKA NA ZÁKLADE SATELITNÉHO ÚČTU CESTOVNÉHO RUCHU

THE POSSIBILITIES OF COMPARISON OF THE CZECH AND SLOVAK TOURISM INDUSTRY PERFORMANCE BASED ON THE TOURISM SATELLITE ACCOUNT
Andrea Orelová, Marian Gúčík

165

VYUŽITELNOSTĚ POTENCIÁLU ORAVSKÉHO HRADU V ROZVOJI REGIÓNU UTILIZATION OF THE POTENTIAL OF ORAVA CASTLE FOR THE REGIONAL DEVELOPMENT

Daša Oremusová, Alfred Krogmann, Magdaléna Nemčíková, Jana Némethová

176

MIMOSEZÓNA DUBROVNÍKU

OFF-SEASON OF DUBROVNIK
Stanislava Pachrová, Radka Filipi

183

AKTUÁLNÍ PROBLÉMY MENŠINOVÝCH PAMÁTEK V ČR A RIZIKA OVERTOURISMU CURRENT ISSUES OF MINORITY MONUMENTS IN THE CZECH REPUBLIC AND THE RISKS OF OVERTOURISM

René Petráš, Miroslava Jouzová

192

CESTOVNÉ KANCELÁRIE NA SLOVENSKU

TOUR OPERATORS IN SLOVAKIA
Kristína Pompurová, Ľubica Šebová, Ivana Šimočková, Radka Marčeková

OBSAH / CONTENTS

- 201** **THE PHENOMENON OF OVERTOURISM IN FÜSSEN – THE SEAT OF THE CASTLE OF BAVARIAN KING LUDWIG II IN OPINION OF ITS INHABITANTS**
Zygmunt Sawicki
- 209** **EXPERIENCE TOURISM AS A DIVERSION FROM MASS TOURISM**
ZÁŽITKOVÝ CESTOVNÝ RUCH AKO ODKLON OD MASOVÉHO CESTOVNÉHO RUCHU Ľubica Šebová, Kristína Pompurová, Alica Albertová
- 218** **EKONOMICKÉ PŘÍNOSY CESTOVNÍHO RUCHU V EU**
ECONOMIC IMPACT OF TOURISM IN THE EU
Blanka Šimánková Hornová
- 228** **ANALÝZA PROFILU NÁVŠTĚVNÍKA TURISTICKÉHO REGIONU SEVERNÍ MORAVA A SLEZSKO**
ANALYSIS OF THE PROFILE OF THE VISITOR TO THE TOURIST REGION NORTH MORAVIA AND SILESIA
Pavína Sonnková, Michal Blaško
- 237** **ROZVOJ GEOTURIZMU AKO EFEKTÍVNY NÁSTROJ ZAMEDZENIA NEGATÍVNYCH VPLYVOV CESTOVNEHO RUCHU**
GEOTOURISM DEVELOPMENT AS EFFECTIVE TOOL TO LIMIT NEGATIVE TOURISM IMPACTS Ľubomír Štrba, Marián Lukáč, Branislav Kršák, Jana Kolačková
- 246** **PREJAVY A DÔSLEDKY OVERTURIZMU V KÚPEĽNOM MIESTE**
MANIFESTATIONS AND CONSEQUENCES OF OVERTURISM IN A SPA PLACE
Miroslava Trembošová, Alena Dubcová
- 256** **MARKETINGOVÁ OBLASTI STRATEGIE ROZVOJE POUTNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU VYBRANÉ** **MARKETING STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF PILGRIMAGE TOURISM IN A SELECTED AREA**
Pavel Tvrzník, Tomáš Jeřábek, Zdeněk Málek
- 263** **ZMĚNY V CHOVÁNÍ ČESKÝCH REZIDENTŮ PŘI ORGANIZOVÁNÍ A TRÁVENÍ DOVOLENÉ**
DOMA I V ZAHRANIČÍ
CHANGES IN THE BEHAVIOUR OF CZECH RESIDENTS IN ORGANIZING AND SPENDING THEIR HOLIDAYS AT HOME AND ABROAD
Jiří Vaníček, Liběna Jarolímková
- 272** **KUBA NENÍ JEN VARADERO A KREATIVITA KUBÁNCŮ**
CUBA IS NOT JUST VARADERO AND THE CUBAN CREATIVITY
Ján Veselovský, Petr Chalupa
- 288** **EFEKTIVNOST DESTINACE**
DESTINATION EFFICIENCY Josef Vlček

VYUŽITELNOST' POTENCIÁLU ORAVSKÉHO HRADU V ROZVOJI REGIONU

UTILIZATION OF THE POTENTIAL OF ORAVA CASTLE FOR THE REGIONAL DEVELOPMENT

Daša Oremusová, Alfred Krogmann, Magdaléna Nemčíková, Jana Némethová

Abstrakt:

Oravský hrad sa zaraďuje k najvýznamnejším pamiatkam hradného staviteľstva na Slovensku. Spolu s mimoriadne efektnou polohou patrí k hlavným prvkom turistickej atraktivity regiónu Orava pre domáci i zahraničný cestovný ruch. Cieľom príspevku je zhodnotenie aktuálneho i budúceho potenciálu lokality Oravského hradu v oblasti cestovného ruchu ako aj v regionálnom rozvoji územia. Základné hodnotenia vychádzajú z údajov o návštevnosti Oravského hradu v rokoch 2013-2018 a štruktúry návštevníkov podľa jednotlivých mesiacov. Spracované štatistické informácie poukazujú na každoročný nárast počtu návštevníkov s maximálnymi hodnotami počas letných mesiacov. V štruktúre návštevníkov podľa národnosti dominujú dlhodobo Slováci a po nich sú to Poliaci, Maďari a Česi. Osobitná pozornosť je venovaná priestorovým dimenziám návštevnosti hradu, pri ktorej je využitý koncentračný koeficient. Ďalšia časť príspevku je venovaná marketingovým aktivitám Oravského hradu so zreteľom na kapitalizáciu miestnych dejín s kritickým posúdením významu Oravského hradu na rozvoj regiónu.

Kľúčová slova: Cestovný ruch. História. Návštevnosť. Podujatia. Rozvoj regiónu.

Abstract:

Orava Castle is one of the most important monuments of castle architecture in Slovakia. Along with its exceptionally impressive location, it is one of the main elements of the tourist attractiveness of the Orava region for national and foreign tourism. The aim of the paper is to evaluate the current and future potential of the Orava Castle locality in the tourism as well as in the regional development. The basic evaluations are based on data on attendance of Orava Castle in 2013-2018. We evaluate the structure of visitors according to individual months. The processed statistical information points to an annual increase in the number of visitors with maximum values during the summer months. The structure of visitors by nationality has been dominated by Slovaks for a long time, followed by Poles, Hungarians and Czechs. Special attention we paid to the spatial dimensions of the castle attendance where we use the density coefficient. Another part of the paper is devoted to marketing activities of Orava Castle. We paid special attention of local history with a critical assessment of the importance of Orava Castle for the regional development.

Keywords: Attendance. Events. History. Region development. Tourism.

Cestovný ruch patrí v súčasnosti medzi významné a silne preferované oblasti regionálneho rozvoja takmer vo všetkých regiónoch Slovenska. Ešte významnejšie postavenie zaujíma v regiónoch s hodnotnými a atraktívnymi kultúrno-historickými pamiatkami. Základným pilierom pre rozvoj regiónu sa tak stáva v oblasti cestovného ruchu najmä kultúrny turizmus, ktorého hlavným motívom je návšteva miest a objektov s historickou, umeleckou a materiálno-kultúrnou hodnotou. Okrem materiálneho a duchovného dedičstva sa na vybrané lokality zvyčajne viažu aj kultúrne udalosti a vizuálne umenie či kreatívna realita, napr. v podobe produktov filmového priemyslu. Turisticky atraktívnou lokalitou v tomto ponímaní je na Slovensku aj Oravský hrad, ktorému je príspevok venovaný. Prostredníctvom štúdia viacerých dokumentov, propagačných materiálov a cez analýzy návštevnosti a marketingových aktivít je zhodnotený aktuálny potenciál ako aj možnosti budúceho využitia lokality Oravského hradu nielen pre rozvoj cestovného ruchu ale aj samotného rozvoja regiónu.

PREHĽAD LITERATÚRY

Kultúrny cestovný ruch predstavuje jednu z významných foriem cestovného ruchu. V súlade s prácami Gučíka (2004) zahŕňa rôzne spôsoby uspokojovania duchovných potrieb ľudí, ktorí sú motivovaní poznávať kultúru, kultúrne dedičstvo a spôsob života rezidentov návštevných cieľových miest. V praxi sa kultúrny cestovný ruch spája s návštevami kultúrnych pamiatok, galérií, múzeí, archeologických nálezísk, filmových, divadelných a hudobných festivalov, výstav alebo spoločenských a náboženských podujatí. Základom jeho rozvoja sú materiálne a nemateriálne kultúrne hodnoty. Podľa Espeso-Molinero (2019) je kultúrny cestovný ruch druh turistickej činnosti, pri ktorej je základnou motiváciou návštevníka poznať, objavovať, prežívať a prijímať hmotné a nehmotné kultúrne atrakcie resp. hodnoty v turistickej destinácii. Tajtáková a kol. (2006) zase vnímajú kultúrny cestovný ruch ako osobitú formu, ktorá sa odlišuje od iných foriem motiváciou účastníkov a vyžaduje si špeciálne podmienky. Kultúrny cestovný ruch považujú za prostriedok zvyšovania kultúrnej, odbornej, spoločenskej, všeobecnej vzdelanosti človeka prostredníctvom hodnôt a pamiatok vytvorených ľudstvom. Kurek a kol. (2007) zdôrazňujú tri elementy kultúrneho turizmu, ktoré v prípade území prijímajúcich turistov môžu vystupovať buď spoločne alebo oddelene, pričom ich tvorí materiálne a duchovné dedičstvo, ďalej kultúrne udalosti a vizuálne umenie a v neposlednom rade kreatívna realita (napr. produkty filmového priemyslu, módy, súčasná architektúra a i.). Kultúrny turizmus možno opísať aj ako cestovanie ľudí do špecifických destinácií, ktoré ponúkajú kultúrne atrakcie vrátane historických pamiatok, umelecké a kultúrne podujatia a výstavy, s cieľom získať nové vedomosti a poznatky, ktoré zodpovedajú intelektuálnym potrebám a individuálnemu rastu návštevníka (Bonetti a Simoni, 2014). Ismagilova, Safiullin a Gafurov (2015) zase zdôrazňujú, že historické a kultúrne dedičstvo zohráva veľkú úlohu v rozvoji turizmu a zároveň sa stáva príležitosťou pre ekonomické, sociálne a kultúrne oživenie miesta.

Problematike cestovného ruchu s využitím kultúrneho dedičstva sa venuje vo svojich prácach aj Dušek (2018), ktorý hodnotí sprístupňovanie historických pamiatok a ich vplyv na rozvoj regiónov či spoločenského resp. kultúrneho života území. K hodnoteniu kultúrneho cestovného ruchu v zmysle princípov trvalo udržateľného rozvoja prispela v svojich prácach tiež Dubská (2010), ktorá prezentuje kultúrny cestovný ruch ako jeden z kľúčových rozvojových faktorov. V rámci politiky regionálneho rozvoja hodnotí autorka kultúrny cestovný ruch ako osobité prepojenie ekonomického a sociokultúrneho piliera, čo je zároveň jeho silnou i slabou stránkou. Kultúrny cestovný ruch prezentuje ako schopnosť generovať ekonomické výnosy, prilákať návštevníkov vytvárať množstvo pracovných miest či ako zdroj prepojenia človeka s históriou, kultúrou, krajinou a tvorbou spoločenských a občianskych hodnôt. Problematickým aspektom sa stáva vytváranie rovnováhy medzi kultúrnymi a spoločenskými hodnotami a určitým ekonomickým tlakom, keďže sa kultúra interpretuje aj ako ekonomická hodnota, zdroj ekonomických prínosov, tzv. kultúrny kapitál. Tým je kultúra nútená, tak ako podnikateľský sektor, vyrovnávať sa s požiadavkou konkurencieschopnosti. V ďalších prácach hodnotí autorka tiež problematiku marketingu v kultúrnom cestovnom ruchu (Zima, Dubská, 2012) či pojmy ako je kultúrny potenciál a kultúrny kapitál (Dubská, Michalík, 2012). Kultúrny turizmus, jeho atraktivity a prínos pre cestovný ruch hodnotili tiež napr. aj Mitríková, Marcheuská, Jakubová (2019) na príklade mesta Prešov. Problematiku hradov a zámkov ako významných kultúrnohistorických pamiatok riešia vo svojich prácach Gurňák a Hujová (2014), ktorí sa podrobnejšie venujú návštevnosti daných objektov, štruktúre

návštevníkov či perspektívam ich rozvoja. Kultúrne pamiatky na území Českej republiky zase hodnotia Rux, Janoušková a Chalupa (2015).

Význam kultúrno-historických pamiatok a ich využitia v oblasti regionálneho rozvoja rieši vo svojich prácach viacero autorov. Postaveniu historických pamiatok vo vidieckom priestore a ich využitiu v regióne sa napr. venuje Kubíčková a Novotná (2019). Marketingové návrhy a možnosti prezentuje na pamiatkach kultúrneho dedičstva Repáňová (2016). Vplyv cestovného ruchu na rozvoj destinácie ozrejmujú aj Janček a kol. (2015), kladúci dôraz na rozvoj v podmienkach udržateľnosti. Konkrétne pozície cestovného ruchu v regionálnom rozvoji vybranej lokality Oravského hradu riešia aj programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja, napr. PHSR obce Oravský Podzámok (2007) či Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia 2015-2023 (2015).

DÁTA A METÓDY

Cieľom príspevku je poukázať na potenciál Oravského hradu ako významnej kultúrohistickej pamiatky v rozvoji nielen cestovného ruchu ale aj samotného regionálneho rozvoja územia. Prvotne bola zhodnotená materiálna a duchovná hodnota tejto lokality z pozície kultúrneho dedičstva územia. Následne bola pozornosť venovaná kultúrnym udalostiam v podobe realizovaných podujatí a vizuálnemu umeniu v spojitosti s objektom. V neposlednej rade bola hodnotená tzv. kreatívna realita, ktorá spája lokalitu so zaujímavými filmovými produktmi. Prostredníctvom matematicko-štatistických metód bola v ďalšej časti hodnotená návštevnosť Oravského hradu v časovej rade rokov 2013 - 2018 zameraná na počet návštevníkov a ich štátnu príslušnosť. Primárnym zdrojom údajov boli štatistiky návštevnosti poskytnuté oddelením marketingu Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Pozornosť je sústredená na priestorové dimenzie návštevnosti hradu, pri ktorej je využitý koeficient. Na základe analýzy viacerých zdrojových dokumentov ako aj terénneho prieskumu je časť príspevku venovaná aj marketingovým aktivitám Oravského hradu so zreteľom na kapitalizáciu miestnych dejín s kritickým posúdením významu Oravského hradu na rozvoj regiónu.

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Poloha Oravského hradu

Oravský hrad je lokalizovaný v obci Oravský Podzámok. Z administratívneho hľadiska sa obec nachádza v Žilinskom samosprávnom kraji v severnej časti okresu Dolný Kubín. Od okresného mesta je vzdialená 11 km. Dopravne je obec dostupná prostredníctvom cesty E 77 (štátna hranica SR/MR - Zvolen - Banská Bystrica - Dolný Kubín - hranica SR/PR) a ciest I/59 (Banská Bystrica - Trstená) a I/78 (Oravský Podzámok - Oravská Polhora). Územie je tiež napojené na železničnú trať č. 181 Kľačany - Trstená.

Z hľadiska regionalizácie cestovného ruchu Slovenska spadá lokalita do Oravského regiónu. V rámci neho je vymedzený subregión Oravský Podzámok, hrad, ktorý sa spolu s ďalšími dvomi subregiónmi (Roháče a Oravská priehrada) vyznačuje kvalitatívne výrazne lepšimi a priaznivejšími podmienkami pre turizmus ako zvyšná časť regiónu. Z pohľadu strategického rozvoja zaujímajú subregióny v strednodobom horizonte významné postavenie medzi kategóriami s národným významom (Regionalizácia cestovného ruchu v SR, 2005).

Z hľadiska mikroregionálnych aktivít je obec súčasťou mikroregionu Oravské podhradie, ktoré združuje 10 okolitých obcí. Ich prioritný zámer sa sústreďuje na aktivity, ktoré majú spoločnými projektmi zabezpečiť rozvoj kultúry, športu a cestovného ruchu, skvalitniť a budovať infraštruktúru či podporiť podnikanie a prílev nových investícií.

Oravský hrad ako kultúrno-historická pamiatka

Oravský hrad je situovaný na Oravskom hradnom brale v nadmorskej výške 520 m, pričom najvyššia časť hradu je vo výške 112 m nad hladinou rieky Orava. Bol postavený na strategicky dôležitom mieste uhorsko-poľskej cesty (predtým aj dôležitej jantárovej cesty) v blízkosti colnej stanice v Tvrdošíne a od r. 1370 bol aj župným hradom. Archeologické výskumy uvádzajú osídlenie hradnej vyvýšeniny už v praveku. Ďalšie významné záznamy pochádzajú z polovice 13. stor., kedy bol na mieste dreveného hrádka postavený murovaný hrad, ktorý sa prvýkrát písomne spomína v r. 1267, keď sa dostáva do vlastníctva Bela IV. z rodu

Arpádovcov. V r. 1298 hrad patrili Matúšovi Čákovi Trenčianskemu, po ňom sa dostal do rúk magistra Donča, v 14. stor. panovníka Karola Róberta a neskôr ďalších významných šľachticov, napr. grófa Leopolda, Stibora zo Stiboric a iných. Od r. 1441 sa stáva kastelánom hradu Peter Komorovský, neskorší župan Oravy, ktorý zabezpečil opravu a opevnenie hradu. V 15. stor. mal hrad opäť viacero majiteľov od Mateja Korvína, cez župana Jána z Dubovca, Františka I. Turzu a jeho syna Juraja VII. Turzu, ktorý v r. 1606 získal hrad do trvalého a dedičného vlastníctva po meči i praslici. Vďaka nariadeniu v závete Juraja VII. Turzu sa po smrti jeho jediného syna Imricha stretlo jeho 7 dcér na hrade Lietava, kde založili v r. 1606 tzv. Oravský komposesorát (Oravské hradné panstvo). V rozpätí r. 1556 - 1621 dali Turzovci hrad postupne prestavať a opevniť.

Komplex budov, zaberajúci tri výškové terasy hradnej skaly, stavali postupne od polovice 13. až do zač. 17. stor. Najstaršou časťou bol palác na hornom hrade zabezpečený opevnením. Výrazné stavebné úpravy boli realizované v 15. a 16. stor. pričom bol postavený obytný palác v strednom hrade zosilnený po bokoch kruhovými baštami. Zároveň boli postavené a zosilnené opevnenia v častiach dolného hradu. Ďalšie stavebné práce, napr. rekonštrukciu spustnutého horného hradu či stavbu tzv. Turzovho paláca, previedli v 16. stor. Turzovci. V období 17. stor. v rámci stavitel'ských prác dostal celý hradný komplex svoju dnešnú podobu. V r. 1800 však zasiahol hrad požiar. Čiastočné záchranné práce uskutočňoval František Ziči a v r. 1906 - 1912 zreštauroval strednú časť hradu Jozef Pálfi. Opravné a rekonštrukčné práce boli vykonané aj na prelome 19. a 20. stor. Počas 2. svetovej vojny použili nemecké vojská hrad ako delostreleckú pozorovateľňu. Po útokoch sovietskej armády sa ale Nemci rozhodli, že nebudú riskovať poškodenie pamiatky a z areálu hradu sa stiahli. K výraznejšej obnove celého hradu sa pristúpilo až v r. 1953 - 1968, po dokončení ktorej sa stal aj sídlom Oravského múzea. V r. 1961 bol hrad vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Oravský hrad sa člení na horný, stredný a dolný hrad a tvorí ho 154 miestností. Budovy a interiér hradu nesú črty románskeho slohu, gotiky, renesancie, baroka i moderných slohov.

Priestory Oravského hradu ponúkajú v súčasnosti návštevníkom viaceré expozície Oravského múzea P. O. Hviezdoslava. Historickú expozíciu zastupuje samotný hradný komplex so svojimi exteriérmi a interiérmi, ktoré prezentujú spôsob a štýl bývania v minulosti. V najstarších častiach hradu je umiestnená archeologická expozícia a Mediatéka, ktorá mapuje audiovizuálne diela, ktoré boli natočené na Oravskom hrade. Etnografická expozícia, obnovená v r. 2007, prezentuje materiálnu a duchovnú kultúru regiónu Oravy. Kompozične je zameraná na tradičné zamestnanie ľudu – salašníctvo, ale i na dokumentáciu bežného života. Hodnotnou je aj prírodovedná expozícia, tiež obnovená v r. 2007, zameraná na typické i osobité charakteristiky prírodného prostredia Oravy prezentované formou textov, fotografií a diorám vo vitrínach (Oravský hrad, 2020).

Podujatia na Oravskom hrade

Každoročne sa koná v priestoroch Oravského hradu viacero zaujímavých podujatí, ktoré majú zvýšiť jeho atraktivitu. V r. 2019 to bolo viac ako 20 podujatí. Najaktívnejšími mesiacmi boli samozrejme prázdninové mesiace júl a august, kedy v každom mesiaci bolo uskutočnených 6 väčších podujatí. Medzi prvé podujatia počas roka patrilo podujatie Stará láska nehrdzavie (večerná historická prehliadka hradu) či Thurzove slávnosti (dvojdnový program otvárajúci letnú turistickú sezónu) prezentujúce historickú atmosféru 16. - 17. stor. Dlhoročnú tradíciu má aj podujatie Rozprávkový hrad (v r. 2019 sa konal už jeho XXIV. ročník). Jedná sa o 4-5 dňové podujatie uskutočňované koncom mája a začiatkom júna, ktoré je organizované pri príležitosti Medzinárodného dňa detí. Určené je pre deti predškolského a mladšieho školského veku. V rámci 24. ročníka sa podujatie tematicky venovalo výberu známych slovenských porekadiel, ktoré deti spoznávali pomocou princeznej Johanky (obr. 1).

Obrázok 1, 2, 3: Podujatia na Oravskom hrade

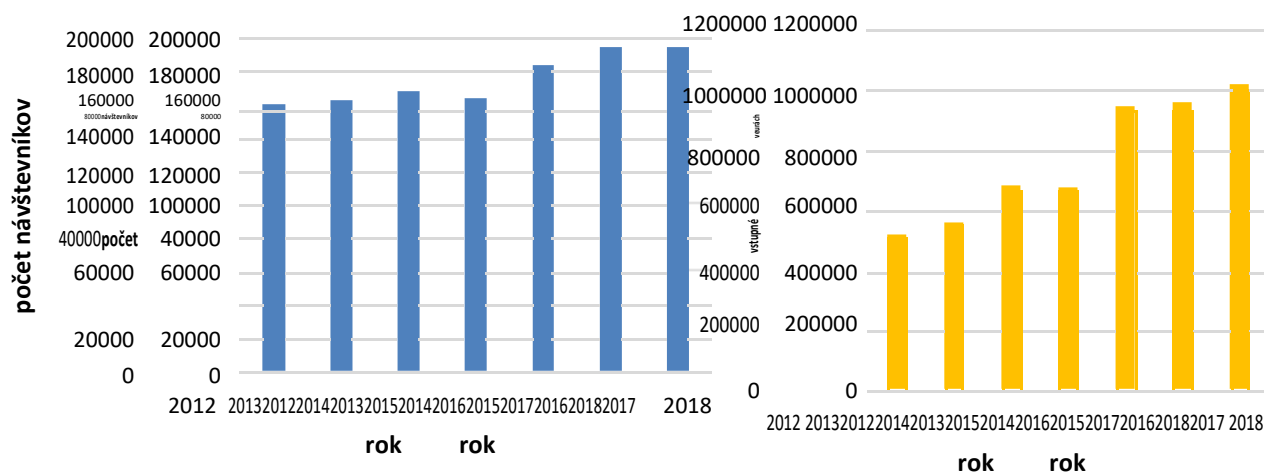
Zdroj: Oravský hrad, 2020.

Tradičným podujatím je aj Noc krvavej grófký (obr. 2), podujatie, ktoré sa uskutočňuje v prvý prázdninový piatok. Nočná prehliadka s napínavou atmosférou, divadelnými, hudobnými a tanečnými vystúpeniami rozpráva príbeh známej Alžbety Báthoryovej, ktorú Juraj Turzo odsúdil na doživotné väzenie na Čachtickom hrade. Z ďalších podujatí je zaujímavé spomenúť historicko-prírodovednú akciu pod názvom Hradná lekárň (prvý víkend prázdnin) približujúcu rôzne formy liečiv. Druhá júlová nedeľa je zase venovaná podujatiu Svadby rodu Thurzo (v r. 2020 to bude Svadba z rodu Esterhazy). Prezentované sú svadobné tradície, dobová móda, hudba, tanec a iné unikátne okamihy historickej svadby (obr. 3). Sprievodným programom podujatia je koncert. Počas tretej júlovej nedele sa na hrade koná podujatie Putovanie za remeslom, ktoré je venované minulosti a súčasnosti remesiel a ich zachovávaniu. Koncom júla je hlavne pre deti organizovaná nočná prehliadka hradu pod názvom Tajomný hrad. Prehliadka je oživená o rozprávkové i nadprirodzené bytosti a ich príbehy. V r. 2019 sa tematicky niesla v znamení rozprávkovej pesničkovej krajiny, v ktorej sa postrácali všetky noty a deti ich pomocou víly Pesničky hľadali, aby tak pomohli obveseliť všetkých obyvateľov kráľovstva. Repríza akcie sa potom koná v prvý augustový piatok. V poslednú júlovú nedeľu sa uskutočňuje na hrade Podujatie Divadlo na hrade, ktorého tradíciu dokladá už XXIX. ročník, ktorý sa bude konať v r. 2020. Prvá augustová nedeľa má na Oravskom hrade prívlastok Deň v stredoveku, kedy nádvorie hradu oživa stredovekou atmosférou a remeselným umením. Podujatie patrí medzi najnavštevovanejšie. Ďalšie augustové nedele sa nesú v znamení starých remesiel (Umenie starých majstrov), zábavy pre deti (Kúzelník na Oravskom hrade) či sokoliarov (Sokoliarske umenie dravých vtákov). Vyvrcholením všetkých letných podujatí je na konci augusta podujatie Drakula – upír Nosferatu. Zaujímavými podujatiami sú tiež: Byť šľachtic om nie je len tak (klasická prehliadka hradu obohatená o príbehy zo šľachtických rodín), História bližšie k deťom a mládeži (tradičná prehliadka hradu s odborným výkladom zo slovenských dejín, ľudovej kultúry i historických zaujímavostí) a v decembri samozrejme Mikuláš na Oravskom hrade (6. 12.), Adventný koncert a Vianoce na Oravskom hrade (Oravský hrad, 2020).

Návštevnosť Oravského hradu

V návštevnosti Oravského hradu zaznamenávame počas posledných rokov pozitívny trend vývoja (graf 1). Počas rokov 2013 až 2018 narástol celoročný počet návštevníkov o 32 301 osôb (20,06%) . Počet návštevníkov rastie aj ďalej a v r. 2019 stúpol o 3 404 osôb, čím bola celková návštevnosť Oravského hradu na úrovni 196 748 návštevníkov. Vzhľadom na nárast počtu návštevníkov rastie aj hodnota vyzbieraného vstupného, ktoré predstavovalo v r. 2013 sumu 510 256 eur a v r. 2018 to bolo 1 011 606 eur (graf 2).

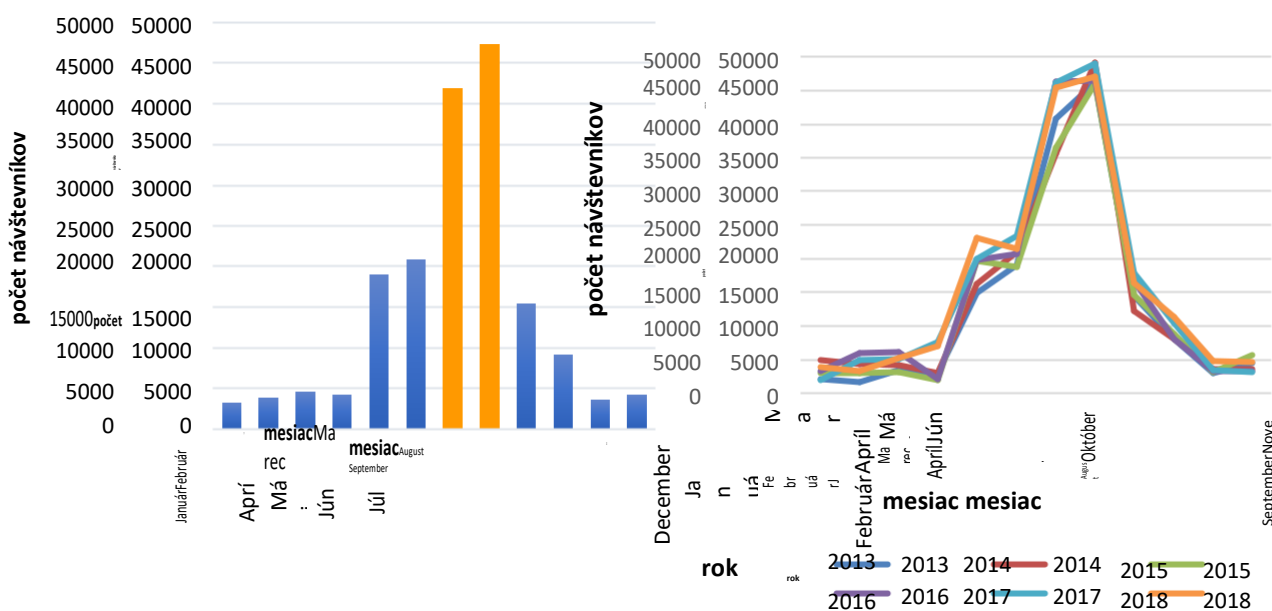
Graf 1, 2: Návštevnosť Oravského hradu a vyzbierané vstupné v eurách v r. 2013 - 2018

Zdroj: Interné materiály Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, 2019

Návštevnosť Oravského hradu sa vyznačuje počas roka výraznými sezónnymi rozdielmi. Najnižiu návštevnosť v priebehu r. 2013 až 2018 vykazovali zimné mesiace najmä január, november a február (graf 3, 4). V januári zaznamenali na hrade v priemere 3 200 návštevníkov, čo predstavuje len 1,81% z celkovej ročnej návštevnosti. V novembri boli sledované podobné údaje s priemernou návštevnosťou 3 515 osôb (1,99%). Najvyššie počty návštevníkov sú naopak každoročne počas letných mesiacov júl a august, kedy hrad v priemere navštívilo viac ako 40 000 návštevníkov za mesiac. V mesiaci júl to bolo 41 808 osôb (23,65%) a v auguste až 47 326 osôb (26,78%). Maximálny počet návštevníkov bol zaznamenaný v auguste v r. 2014, kedy návštevnosť dosiahla 49 199 osôb.

Graf 3, 4: Priemerná návštevnosť Oravského hradu počas jednotlivých mesiacov rokov 2013 - 2018 a počas mesiacov jednotlivých rokov 2013 – 2018

Zdroj: Interné materiály Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne, 2019

Pri sledovaní návštevnosti Oravského hradu sme sa venovali aj štruktúre návštevníkov podľa štátnej príslušnosti. Počas rokov 2013 až 2018 dominovali v každom roku Slováci, ktorí sa podieľali v priemere 82,31% na návštevnosti hradu. Po nich nasledovali v priemernom počte 14 654 (6,89%) Poliaci, ktorých bolo v r. 2013 na návšteve Oravského hradu až 22 486, čo predstavovalo 13,96% zo všetkých návštevníkov. Ďalšími významnými skupinami návštevníkov sú každoročne maďarskí turisti podieľajúci sa 1,31% na návštevnosti hradu (v r. 2013 to bolo 2,27% zastúpenie 4 131 návštevníkmi) a českí turisti s podielom 1,22% s maximom v r. 2013 v počte 12 648 návštevníkov (7,85%). Koncentračný koeficient zaraďuje práve

poľských, maďarských a českých turistov medzi najpočetnejšie návštevné skupiny Oravského hradu, ktoré sa takmer 10 % podieľajú na návšteve lokality. Z ostatných národností sú evidovaní niekoľkými stovkami návštevníkov ročne Francúzi, Nemci, Angličania, Litovčania, Rusi a ďalší.

V r. 2019 navštívilo Oravský hrad 196 748 osôb, čo je nárast o 1,7% oproti predchádzajúcemu roku. Najnavštevovanejším mesiacom bol opäť august s návštevnosťou 52 779 osôb (26,83%). Z celkového podielu ročnej návštevnosti Oravského hradu pripadalo na mesiace júl a august 50,21% návštevníkov a priemerná denná návštevnosť Oravského hradu počas celého roka bola 594 osôb. Priemerná denná návštevnosť počas mesiacov júl a august bola 1 593 osôb. Z troch možných okruhov si návštevníci Oravského hradu vybrali prevažne Základný okruh (76,22%). Nasledoval Veľký okruh (14,50%), Malý okruh (5,19%) a návšteva hradu z dôvodu účasti na špecializovanom podujatí (4,09%). Najnavštevovanejším podujatím na Oravskom hrade bol Deň v stredoveku s 2 605 návštevníkmi. Prvé miesto v návštevnosti na Oravskom hrade podľa národnosti patrilo domácemu obyvateľstvu (72,3%), nasledovali Poliaci (14,95%), Maďari (3,01%), Česi (2,29%) a ostatné národnosti napr.: Rusi, Fíni, Dáni, Španieli, Francúzi, Japonci, Izraelčania, Kanadčania a pod. (Oravské múzeum, 2020).

Kreatívna realita na Oravskom hrade

Jednou z prezentovaných oblastí kultúrneho turizmu Oravského hradu je aj jeho kreatívna realita v podobe produktov filmového priemyslu. Predstavená je expozíciou Mediatéka, ktorá je návštevníkom k dispozícii od r. 2015. Expozícia je obsahovo venovaná filmom, ktoré boli nahrané v priestoroch hradu. Zo zahraničných filmov patrí k najznámejším *Upír Nosferatu* z r. 1922, na ktorý tematicky nadväzuje aj jedno z najnavštevovanejších podujatí koncom augusta. Ďalšie zahraničné filmy sú: *Princezná a žobrák* (r. 1997), *Dračie srdce II.* (r. 1998), *Cárov emisár* (r. 1999) či televízny seriál *Jánošík* (r. 1973). Z domácich slovenských resp. československých filmov spomenieme aspoň rozprávku *Kráľ Drozdia brada* (r. 1984), *Rozprávka rozprávok* (r. 1991), *Sokoliar Tomáš* (r. 1999) alebo poslednú rozprávku *Láska na vlásku* (r. 2014) (Aké rozprávky sa točili na Oravskom hrade?, 2020).

Oravský hrad ako symbol

Oravský hrad je svojim charakterom, rozsiahlosťou a pozíciou neprehliadnuteľný v rámci celej Oravy. Je jeho neoddeliteľnou súčasťou dovárajúc imidž i identitu územia. Využívaný je viacerými spôsobmi. Primárne je jeho vyjadrenie v symbolike. Je pochopiteľné, že obec Oravský Podzámok má vo svojom erbe práve tento historický monument (obr. 4). Na formovaní lokálnej identity sa podieľa tamojšia základná škola s materskou školou (obr. 5), v ktorej logu je taktiež zakomponovaný symbol hradu. Silueta hradu je tiež v logu miestneho minipivovaru *Kastelán* založeného v r. 2012 (obr. 6) či miestneho penziónu *Reduta* (obr. 7) a samozrejme v logu Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne (obr. 8).

Obrázok 4, 5, 6, 7, 8: Symbol Oravského hradu v logách

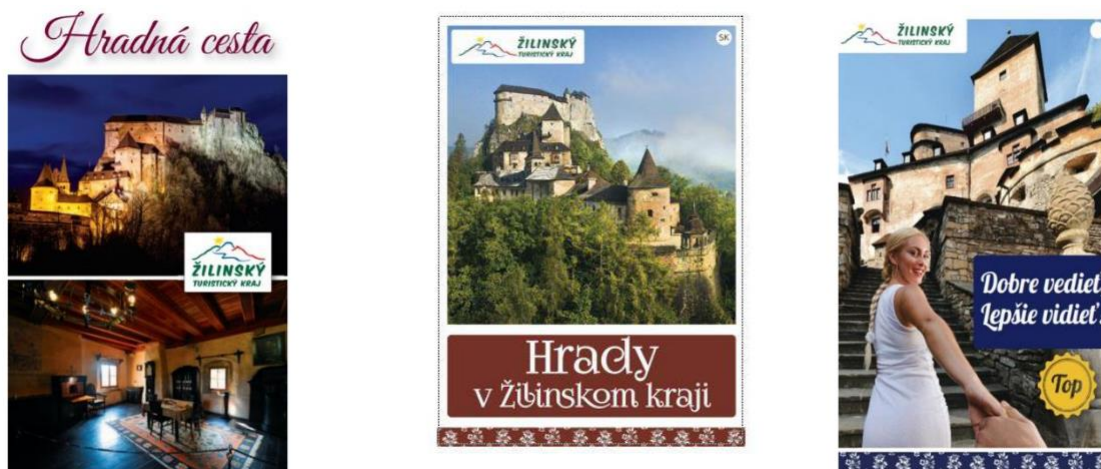

Zdroj: Oravský Podzámok, 2020, Kastelán, 2020, Oravské múzeum, 2020

Nezameniteľná poloha a vizuálny vzhľad hradu slúži k prezentácii turistických produktov aj na úrovni celého kraja. Objavuje sa v propagačných materiáloch Žilinského turistického kraja napr. v produktoch Hradné cesty, Hradý v Žilinskom kraji či Top turistických atrakcií Žilinského turistického kraja (obr. 9, 10, 11).

Vysoká návštevnosť hradu je jedným z dôvodov vzniku remeselného pivovaru a reštaurácie Kastelán, ktorý tak prirodzene reaguje na požiadavky návštevníkov, ktorí stále častejšie požadujú dôkladné spoznávanie regiónu a to všetkými zmyslami (Sieczko, 2017). Navyše uvedený minipivovar využíva Oravský hrad a jeho históriu na etiketách svojich výrobkov.

Obr. 9, 10, 11: Propagačné materiály Žilinského turistického kraja

Zdroj: Žilinský turistický kraj, 2020

Oravský hrad v dokumentoch regionálneho rozvoja

Oravský hrad patrí medzi jednu z najzaujímavejších a najtypickejších lokalít aj v dokumentoch regionálneho rozvoja nielen obce Oravský Podzámok, mikroregiónu Oravské podhradie ale aj samotného regiónu cestovného ruchu Orava či Žilinského turistického kraja. Svojim charakterom a rozmermi je významnou kultúrno-historickou pamiatkou celého regiónu, čím je zaradovaný medzi jeho silné stránky v oblasti cestovného ruchu. Počas roka poskytuje hrad tradičné i menej tradičné prehliadky, ponúka pre návštevníkov podujatia rozličného charakteru, vzdeláva, zabáva a prezentuje hmotné i nehmotné kultúrne dedičstvo celého regiónu. V oblasti regionálneho rozvoja je tak zrejmá a preferovaná najmä podpora a propagácia príslušnej kultúrno-historickej pamiatky, ktorá je prioritne pod záštitou Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. Lokalita sa však nachádza v území s vysokým potenciálom letnej i zimnej turistiky, cykloturistiky, zimných športov (lyžiarske strediská ako napr. Oravská Magura - Racibor), vodných športov (Oravská priehrada, termálne kúpalisko Oravice, rieka Orava v spojení s raftingom, pltníctvom, rybolovom) alebo extrémnych športov (vyhliadkové lety, downhill). Nemenej zaujímavé sú aj ďalšie kultúrno-historické pamiatky ako napr. Múzeum v Zuberici, drevené kostolíky v Tvrdošíne a Leštínach a ďalšie sakrálne a svetské pamiatky či kultúrne podujatia (obecné slávnosti, jarmoky, festivaly). Z realizačných predpokladov cestovného ruchu v samotnej obci je potrebné spomenúť ubytovacie zariadenia, ktoré zastupujú 3 apartmány (22 lôžok), 4 penzióny (55 lôžok), 3 turistické ubytovne (153 lôžok) a 1 hotel (32 lôžok). Okrem Oravského Podzámku sú už len v 2 obciach mikroregiónu evidované ubytovacie zariadenia na súkromí. Zastúpené sú aj stravovacie zariadenia v obci v podobe 6 reštaurácií, 1 hostinca a 1 pizzeria s celkovou kapacitou viac ako 350 miest. Segment gastronómie nepochybne akceleroval práve vďaka atraktivite Oravského hradu a jeho návštevnosti.

Cestovný ruch je významným a nepopierateľným aspektom ekonomického rozvoja príslušnej lokality a regiónu, čo si uvedomuje aj vedenie obce. Už v súčasnosti vytvára cestovný ruch pracovné príležitosti pre skupiny obyvateľov, zvyšuje príjmy, stimuluje kapitálové investície, vytvára príležitosti pre rozvoj malých a veľkých podnikov. Z hľadiska budúcej podpory rozvoja cestovného ruchu si kladie obec za cieľ vytvorenie nových ubytovacích a stravovacích kapacít a zlepšenie informačných služieb pre návštevníkov v obci. V tejto súvislosti sú v obci i mikroregióne plánované aj ďalšie aktivity na podporu rozvoja cestovného ruchu v podobe napr. vytvorenia rekreačných zón, budovania doplnkovej infraštruktúry cestovného ruchu (oddychové miesta a posedenia, náučné trasy a chodníky, cyklochodníky a pod.), vytvorenia kalendára podujatí v mikroregióne, tvorby propagačných materiálov pre rozvoj marketingových služieb v oblasti cestovného ruchu, v podpore predaja miestnych produktov (Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia 2015-2023, 2015, PHSR obce Oravský Podzámok 2007-2013, 2007).

Z pohľadu marketingových štúdií najmä správnym a vhodným spojením lokalizačných a realizačných daností lokality v rámci mikroregiónu až regiónu do atraktívnych produktov a zabezpečením ich vhodnej prezentácie sa veľmi výrazne môže zvýšiť jej atraktivita a popularita na trhu cestovného ruchu. Predpokladom je najmä vytvorenie komplexných balíčkov služieb, resp. uceleného produktu cestovného ruchu v širšom kontexte pre všetky segmenty cestovného ruchu.

ZÁVER

Kultúrny cestovný ruch smeruje k poznávaniu kultúry, histórie, tradícií a zvykov určitého územia, ktorého účastníci majú záujem o návštevu kultúrnych pamiatok, zariadení a podujatí. Pre región, v ktorom sa nachádzajú, predstavujú významné možnosti získavania zdrojov príjmov a hlavne sebareprezentácie nielen doma, ale aj v zahraničí. Zároveň sa podieľajú na formovaní hlbšieho vzťahu k vlastnej kultúre prostredníctvom prehlbovania poznania vlastných dejín a kultúrneho dedičstva. Ich pôsobenie je možné vidieť aj vo zvýšení kultúrnej a vzdelanostnej úrovne.

Oravský hrad disponuje značným potenciálom, ktorý je možné uplatniť nielen v rozvoji kultúrneho cestovného ruchu územia ale aj v rozvoji regionálneho rozvoja širšieho územia v okolí lokality. Súčasnú marketingovú stratégiu naznačujú efektívne smerovanie a rozvoj, ktoré sa prejavujú v každoročne sa zvyšujúcej návštevnosti a tržbách. Zároveň je zrejmý aj zvyšujúci sa záujem zahraničných turistov o návštevu lokality nielen zo susedných krajín ale aj z ďalších európskych (Francúzsko, Veľká Británia, Litva, Belgicko, Holandsko a pod.) i mimoeurópskych štátov (Izrael, Japonsko, USA a i.).

Oravský hrad a jeho symbolika zase môže efektívne upozorniť na ďalšie turisticky atraktívne lokality v podobe turistických sprievodcov, resp. tematicky zameraných produktov. Nezanedbateľný je aj pozitívny vplyv hradu ako atraktora, ktorý môže byť iniciátorom lokalizácie gastronomických služieb (reštaurácie a minipivovar) či remeselných aktivít a ďalších služieb spojených s cestovným ruchom.

Z dokumentov regionálneho rozvoja i stratégií cestovného ruchu je zrejmé, že lokalita Oravského hradu bude mať naďalej tendenciu viazať na seba aktivity cestovného ruchu. Rozvoj a pôsobenie lokality sa pritom môže priamo prejavovať aj vo viacerých rozvojových aktivitách ako napr. podpora rozvoja remesiel, zvýšenie zamestnanosti, rozvoj a budovanie turistickej infraštruktúry. Pre správne fungovanie je však potrebné upozorniť na koordinované úsilie majiteľov a prevádzkovateľov kultúrnych zdrojov a komerčných subjektov cestovného ruchu.

„Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-18-0185“ a projektu VEGA 1/0040/18.”

Also, the study was carried out thanks to the international research project: Social and Innovative Platform on Cultural Tourism and its Potential towards Deepening Europeanisation (SPOT, www.SPOTprojectH2020.eu) funded by the European Commission H2020 Programme under Grant Agreement number: 870644.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Aké rozprávky sa točili na Oravskom hrade? (2020) Retrieved January 10, 2020, from <https://slovakia.travel/ake-rozpravky-sa-tocili-na-oravskom-hrade-zistite-v-novej-expozicii>
- [2] Bonetti, E. & Simoni, M. (2014). Handbook of Research on Management of Cultural Products: Relationship Marketing and Accessibility Perspectives Creative Tourism and Cultural Heritage: A new Perspective. Retrieved January 10, 2020, from <https://www.igi-global.com/chapter/creative-tourism-and-cultural-heritage/104876>
- [3] Dubská, M. (2010). Kultúrny cestovný ruch a princípe trvalo udržateľného rozvoja. Kontexty kultúry a turizmu 1/2010, s. 16-19.
- [4] Dubská, M. & Michalík, B. (2010). Kultúrne dedičstvo v optike aktuálnej spoločenskej potreby. Kontexty kultúry a turizmu 2/2010, s. 24-28.
- [5] Dušek, J. (2018). Socioekonomické a jiné dopady rozvoje cestovního ruchu v území na příkladu zpřístupňování historických památek. Aktuální problémy cestovního ruchu. „Autenticita v kontextu cestovního ruchu“, s. 70-80.
- [6] Espeso-Molinero, P. (2019). Tendencias del turismo cultural. Pasos, 17 (6), Special Issue, p. 1101-1112. Retrieved January 15, 2020, from <https://doi.org/10.25145/j.pasos.2019.17.076>
- [7] Gúčik, M. a kol. (2004). Krátky slovník cestovního ruchu a hotelierstva. Banská Bystrica: Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovního ruchu.
- [8] Gurňák, D. & Hujová, A. (2014). Hrady a zámky Slovenska – faktor rozvoja cestovního ruchu v rámci strednej Európy. Geografické informácie, 18 (1), s. 44-53.
- [9] Interné materiály Oravského múzea P. O. Hviezdoslava v Dolnom Kubíne. (2019).
- [10] Ismagilova, G., Safiullin, L. & Gafurov, I. (2015). Using historical heritage as a factor in tourism development. Procedia - Social and Behavioral Sciences, No. 188, p. 157-162.
- [11] Janček, P., Jakubíková, D. & Zýková, I. (2015). Kulturní cestovní ruch v rozvoji destinace. Aktuální problémy cestovního ruchu. „Cestovní ruch: vývoj - změny - perspektivy“, 178-189.
- [12] Kastelán. (2020). Retrieved January 10, 2020, from <https://kastelan.beer/#o-nas> Kubičková, H. & Novotná, M. (2019). Historické památky ve venkovských oblastech – výzvy pro další rozvoj destinace. Aktuální problémy cestovního ruchu. „Cestovní ruchu – příležitost pro venkov“, s. 156-165.
- [13] Kurek, W., Faracik, R., Mika, M., Pawlusiński, R., Pitrus, E. & Ptaszycka-Jackowska, D. (2007). Turystyka. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN.
- [14] Mitříková, J., Marchevská, M. & Jakubová, A. (2019). Percepčia podujatia Dni mesta Prešov jeho návštevníkmi. Mladá veda, 7 (2), 48-58.
- [15] Oravský Podzámok. (2020). Retrieved January 25, 2020, from www.oravskypodzamok.sk/oravsky-podzamok.html
- [16] Oravský hrad. (2020). Retrieved January 10, 2020, from <https://www.oravskemuzeum.sk/expozicie/oravsky-hrad/>

- [17] Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Oravský Podzámok 2007 - 2013. (2007). 54 s.
Repáňová, T. (2016). Marketingová stratégia kultúrneho dedičstva UNESCO v podmienkach Slovenskej republiky. Aktuální problémy cestovního ruchu. „Místní bohatství a cestovní ruch“, s. 376-385.
- [18] Rux, J., Janoušková, E. & Chalupa, P. (2015). Potenciál cestovního ruchu antropogenních složek krajiny v České republice. Geografické informace, 19 (2), s. 117-126.
- [19] Sieczko, A. (2017). Biroturystyka jako nowy trend turystyczny. Ekonomiczne Problemy Turystyki, 2 (38), 105-114.
- [20] Spoločný program rozvoja obcí Oravského podhradia 2015 - 2023. (2015). 86 s.
- [21] Tajtáková, M. a kol. (2006). Marketing kultúry - vybrané problémy. Bratislava: Ekonóm.
- [22] Zima, R. & Dubská, M. Marketing v kultúrnom cestovnom ruchu. Kontexty kultúry a turizmu 1/2012, s. 23-26.
- [23] Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike. (2005). Bratislava: Ministerstvo hospodárstva SR.
- [24] Žilinský turistický kraj. (2020). Retrieved January 25, 2020, from <https://zilinskyturistickykraj.sk/brozury/>

KONTAKTNÍ ÚDAJE

RNDr. Daša Oremusová, PhD.; doc. RNDr. Alfred Krogmann, PhD.;

RNDr. Magdaléna Nemčíková, PhD.; RNDr. Jana Némethová, PhD.

Fakulta prírodných vied

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra

Slovenská republika

E-mail: doremusova@ukf.sk, akrogmann@ukf.sk, mnemcikova@ukf.sk, jnemethova@ukf.sk